

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ekonomika pro společné blaho:
udržitelný ekonomický model zaměřený na sociální soudržnost**

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 013/06)

Zpravodaj: Carlos TRIAS PINTÓ

Spoluzpravodaj: Stefano PALMIERI

Dne 19. února 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Ekonomika pro společné blaho: udržitelný ekonomický model zaměřený na sociální soudržnost.

(stanovisko z vlastní iniciativy)

Sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, která byla odpovědná za přípravu práce výboru na toto téma, přijala své stanovisko dne 10. července 2015.

Na 510. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. září 2015 (jednání dne 17. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 144 hlasy pro, 13 hlasů bylo proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že model ekonomiky pro společné blaho ⁽¹⁾ by měl být začleněn do evropského právního rámce i do vnitrostátních právních rámců s cílem směřovat k evropskému jednotnému trhu prostřednictvím etičtější ekonomiky založené na evropských hodnotách a výsledcích sociálně odpovědných politik, které navíc vytvářejí synergie k jejich posílení.

1.2. Ekonomika pro společné blaho představuje ucelený přístup a její pojetí má blízko k základním hodnotám sociální ekonomiky, oběhového hospodářství, ekonomiky sdílení, funkční ekonomiky, ekonomiky založené na zdrojích a modré ekonomiky.

1.3. Ekonomika pro společné blaho, kterou podporují organizace občanské společnosti, podniky a akademická obec, je považována za proveditelný model, jenž posiluje evropské hodnoty a sociální soudržnost a podporuje odpovědný ekonomický systém. Ekonomiku pro společné blaho podporuje více než sto místních skupin a téměř 2 000 společností ⁽²⁾ a sociálních organizací.

1.4. Tento model, který je v souladu s rámcem strategie Evropa 2020, navrhuje přechod k „evropskému etickému trhu“, jenž podpoří sociální inovace, zvýší míru zaměstnanosti a bude přínosem pro životní prostředí. Evropský etický trh bude možné vybudovat provedením několika strategií, jako jsou:

1.4.1. Ukazatele k měření blahobytu a sociálního rozvoje přesahující HDP ⁽³⁾, jako je produkt společného blaha a rozvaha společného blaha.

1.4.2. Tvorba politik zaměřená na uznání společností, které více přispívají ke společnému blahu, například pomocí etického zadávání veřejných zakázek a podpory etického vnitřního obchodu.

1.4.3. Podpora etického zahraničního obchodu coby „značka Evropa“. Takto bude Evropa připravena, aby byla uznána jako etický trh a evropské společnosti povedou celosvětový etický trh, čímž přispějí k posílení lidských práv, pracovních norem a ochraně životního prostředí na celém světě.

⁽¹⁾ Viz internetová stránka věnovaná ekonomice pro společné blaho.

⁽²⁾ Některé z nich působí na velmi konkurenčních trzích.

⁽³⁾ S cílem zohlednit HDP a jiné doplňkové ukazatele.

1.4.4. Podpora všech podnikatelů, kteří zakládají organizace, jejichž cílem je přispět ke společnému blahu.

1.4.5. Podpora etické spotřeby a uvědomělosti mezi evropskými spotřebiteli.

1.4.6. Zvýšení rozmanitosti finančního ekosystému skrze podporu sítí etických bank a akciových trhů po celé EU.

1.5. EHSV žádá Evropskou komisi, aby v rámci obnovené strategie sociální odpovědnosti podniků učinila kvalitativní kroky s cílem odměnit (z hlediska zadávání veřejných zakázek, přístupu na vnější trhy, daňových pobídek atd.) ty podniky, jež mohou prokázat lepší etickou výkonnost.

2. Úvod

2.1. Ekonomika a následně hospodářská politika hrají zásadní úlohu v dnešní společnosti, na čemž závisí úspěch či neúspěch dalších základních politik důležitých pro blaho občanů – v oblasti vzdělávání, zdraví, sociálních služeb, kultury, životního prostředí, technologií a inovací. Všechny tyto oblasti do velké míry závisí na ekonomické situaci, která ovlivňuje různé místní a regionální úrovně.

2.2. Krize, která nadále negativně ovlivňuje ekonomiky členských států a kvalitu života Evropanů, odhalila nízkou odolnost sociálního a ekonomického systému EU.

2.3. Naproti tomu podle celosvětového průzkumu Mezinárodní konfederace odborových svazů (ITUC) z roku 2014 ⁽⁴⁾ neexistuje jediná země, ve které by se většina obyvatel domnívala, že ekonomický systém je spravedlivý. Čtyři z pěti osob (78 %) se domnívají, že ekonomický systém napomáhá bohatým. Podobně si 88 % Němců a 90 % Rakušanů přeje „nový ekonomický řád“ (průzkum Bertelsmann Foundation ⁽⁵⁾) a totéž bezpochyby platí pro země, které nejvíce zasáhla ekonomická krize, jako je Řecko, Portugalsko, Irsko, Španělsko a Itálie.

2.4. Pokud zohledníme pokrok, kterého dosáhla Komise v oblasti sociálních inovací, a stanovisko EHSV SC/39 „Jak pokračuje Evropa 2020“, zprávu o přezkumu strategie Evropa 2020 v polovině období a iniciativu Řídícího výboru pro strategii Evropa 2020 „Mluvme o spokojenosti – nad rámec HDP“ (Let's talk happiness – beyond GDP) je zřejmé, že pokud chceme účinně podpořit ekonomickou konkurenceschopnost a sociální soudržnost, vyžaduje to změnit paradigma a zajistit, aby ekonomické, environmentální a sociální cíle byly skutečně nezávislé, a dosáhnout větší rovnováhy mezi kvalitativními a kvantitativními aspekty rozvoje díky ucelenému přístupu.

2.5. Model *ekonomiky pro společné blaho* nabízí vhodný doplněk, který má podporu evropské společnosti. Jeho cíle a hodnoty přesahují to, co může nabídnout běžná odpovědnost podniků, a jeho ucelená vize znamená, že dokáže sblížit nejrůznější subjekty ve společnosti.

2.6. Během pouhých čtyř let se ekonomika pro společné blaho stala sociálním hnutím, které podporuje více než stovka místních skupin, téměř 2 000 společností a sociálních organizací a rostoucí počet univerzit v zemích, k nimž patří Rakousko, Německo, Švýcarsko, Itálie a Španělsko. Kromě toho italský region Jižní Tyrolsko a několik místních vlád v různých evropských zemích přijaly model ekonomiky pro společné blaho pro své vlastní území.

3. *Ekonomika pro společné blaho*: cíl, hodnoty, strategie a ukazatele

3.1. Má-li být dodržena ústava, musí být cílem společnosti blaho všech jejích členů.

⁽⁴⁾ ITUC Global Poll 2014.

⁽⁵⁾ Bertelsmann Foundation „Burger wollen kein Wachstum um jeden Preis“ („Občané nechtějí růst za každou cenu“).

3.2. V souladu s pokyny stanovenými v čl. 3 odst. 1, 2 a 3 Smlouvy o Evropské unii ⁽⁶⁾ je hlavním návrhem modelu ekonomiky pro společné blaho koncepce, že **ekonomika musí sloužit lidem**; jinými slovy, společnému blahu. Aby bylo dosaženo tohoto cíle, je třeba vycházet z toho, že peníze a kapitál jsou důležitými nástroji směny a investic, ale nikdy nejsou samy o sobě účelem.

3.3. Ekonomický model usilování o společné blaho by byl založen na hodnotách, které všichni uznávají jako všeobecné: lidská důstojnost, solidarita, ekologická udržitelnost, sociální spravedlnost, transparentnost a demokratická účast.

3.4. Uznání společného blaha jako klíčového cíle ekonomiky vyžaduje konkrétní metodu měření ekonomického úspěchu v souladu s účelem a nikoli jen prostředky: produkt společného blaha, rozvahu společného blaha a posouzení úvěruschopnosti, pokud jde o společné blaho, které příslušně doplňují HDP, finanční rozvahu a finanční posouzení úvěruschopnosti.

3.5. Ekonomika pro společné blaho je ucelený model, který se snaží začlenit ekonomiku do sociálního, kulturního a ekologického prostředí evropské společnosti. Jak lze vidět v níže uvedené tabulce, tento model odráží základní hodnoty různých ekonomických návrhů:

HODNOTY/MODELY EKONOMIKY PRO SPOLEČNÉ BLAHO	Lidská důstojnost	Solidarita/ Spolupráce	Ekologická udržitelnost	Sociální spravedlnost	Demokracie
Sociální ekonomika	X	X	X	X	X
Oběhové hospodářství			X		
Kooperativní ekonomika		X			X
Funkční ekonomika		X	X		
Ekonomika založená na zdrojích			X	X	
Modrá ekonomika			X		

Zdroj: Originál.

3.6. Ekonomika pro společné blaho je ekonomickým modelem, který může úspěšně přispět ke strategii Evropa 2020, zejména tím, že:

- zvýší míru zaměstnanosti a posílí kvalitu stávajících pracovních míst (hodnoty lidské důstojnosti a sociální spravedlnosti);
- podpoří sociální inovace v občanské společnosti a podnikatelské a politické sféře (hodnoty účasti a demokracie);
- sníží emise CO₂, podpoří energii z obnovitelných zdrojů, zlepší energetickou účinnost a sníží energetickou spotřebu (hodnota ekologické udržitelnosti);
- sníží počet obyvatel ohrožených chudobou nebo vystavených sociálnímu vyloučení (hodnoty solidarity a sociální spravedlnosti).

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 83, 30.3.2010.

3.6.1. Ekonomika pro společné blaho je postupem sociální inovace a pozitivního podnikání, který je užitečný k prosazování a podpoře nových myšlenek, jež současně řeší sociální potřeby, vytvářejí nové sociální vztahy a posilují ekonomickou tvorbu hodnot. V tomto kontextu se pojem „inovace“ vztahuje na schopnost dát vznik myšlenkám, které prokazují schopnost vytvářet hodnotu, a provést je; pojem „sociální“ odkazuje na otázky, jako je kvalita života, solidarita, štěstí a blaho.

3.7. Ekonomika pro společné blaho je nástrojem k vybudování odolného sociálního a ekonomického systému, který může evropské občanské společnosti přinést „ochranu a rozvoj“, který přispívá k nalezení řešení krizí a případně k jejich předcházení a jež se kromě toho podílí na ekonomické a sociální změně. Ekonomika pro společné blaho je způsobem, jak učinit z odolnosti ústřední bod procesů na podporu přechodu od krize k obnově a rozvoji.

3.7.1. Odolnost je faktorem, který ovlivňuje schopnost občanské společnosti reagovat na významné otřesy a řešit neočekávané napětí a krize. Prostředky, jak připravit občanskou společnost, aby byla schopna zabránit krizi a vyrovnat se s ní, existují, ale vyžadují účinnější řízení a užší spolupráci na všech úrovních zastupujících institucionální, ekonomické a sociální zájmy.

3.8. Pokud jde o podporu za účelem dosažení životní úrovně odpovídající potřebám lidí, je hlavním prvkem pro občanskou společnost zvýšení schopnosti ekonomických a sociálních partnerů zmírnit a zvládnout dopady krize a strukturálních změn a předcházet jim. To také napomáhá hospodářské konkurenceschopnosti EU s ohledem na sociální soudržnost a udržitelnost a s cílem neomezovat příležitosti budoucích generací.

3.9. Aby bylo možné provést tyto myšlenky v praxi, model ekonomiky pro společné blaho je založen na přímé účasti jednotlivců v podnikatelské i politické sféře. Nástroje, jako je zpráva o společném blahu, rozvaha a zejména komunální index společného blaha, vycházejí z aktivní účasti všech zúčastněných skupin.

4. Přechod k vytváření evropského etického trhu

4.1. V důsledku negativních dopadů pocívaných během nedávné ekonomické a finanční krize jsou lidé v Evropě méně shovívaví k otázkám, jako je ztráta příjmu, omezování sociálního zajištění a služeb, poškozování životního prostředí, ekonomická nejistota a nejisté zaměstnání a snižování důležitosti jejich sociálních práv a jejich práv coby spotřebitelů a uživatelů.

4.2. Současně s tím potřebují výsledky dobrovolných a nedostatečně ambiciózních politik sociální odpovědnosti podniků, které nepodávají dostatek náležitých informací, nový podnět, neboť rozdíl v odměňování se v mnoha velkých společnostech zvyšují, v rozhodovacích procesech ženy tvoří menšinu a závazek ohledně rozvoje kariéry mladých pracovníků slábně.

4.3. Co se týče podnikatelů a malých a středních podniků, jsou vystaveni hrozbě nekalé konkurence a neetických postupů a přežití mnohých z těchto podniků je v důsledku toho ohroženo. Lidé obecně požadují ekonomiku založenou na hodnotách, jež jsou teoreticky zakotveny ve vnitrostátních ústavách.

4.4. Ovzduší sociálního odcizení se odráží ve ztrátě důvěry veřejnosti v instituce a jejich zástupce. Pokud má Evropská unie získat tuto nezbytnou důvěru zpět a posílit sociální a územní soudržnost, bude muset přetvořit své politiky a vypracovat novou strategii, která bude v souladu s požadavky a hodnotami občanů.

4.5. V tomto smyslu stanovisko EHSV k roční analýze růstu za rok 2014 požaduje, aby byl srovnávací přehled sociálních ukazatelů aktivně začleněn do evropského semestru na stejné úrovni jako makroekonomické a rozpočtové ukazatele. Kromě toho by cíle, metody a nástroje evropského semestru měly do všech odvětví a ekonomiky jako celku nadále zařazovat ekologizaci stávajících průmyslových postupů, aby bylo zajištěno ekonomické oživení založené na udržitelnějším modelu rozvoje.

4.6. Z tohoto důvodu model ekonomiky pro společné blaho navrhuje přechod k evropskému etickému trhu, na kterém budou ekonomické a obchodní politiky uvedeny do souladu s kulturou a hodnotami, jež občané považují za obecně platné. Pomocí této strategie by evropská ekonomika a společnosti získaly zpět svou mezinárodní pověst ukázkových organizací, pokud jde o ochranu a podporu lidských práv, kvalitu a smysl práce a ochranu životního prostředí.

4.7. Byly by tedy uznány organizace, které uvádějí na trh výroby a služby v souladu s etickými kritérii a jež přispívají ke společnému blahu. Konkrétně by výroby a služby, které nezaručují etické minimum v celém hodnotovém řetězci, by byly odsunuty ze zóny ziskovosti.

4.8. Stručně lze říci, že model ekonomiky pro společné blaho se v oblasti hodnot shoduje s návrhy tradiční sociální odpovědnosti podniků, ale přesahuje je, pokud jde o cíle a metody. Sociální odpovědnost podniků je zejména v Evropě založena na zásadě „vrátit společnosti část výnosu, který z ní byl získán“, jež se uplatňuje před zaměřením se na cíl „maximalizovat vytváření společných hodnot pro vlastníky/akcionáře a pro další zúčastněné strany a společnost obecně“⁽⁷⁾. Z toho důvodu bohužel značný počet společností omezil svou sociální odpovědnost pouze na filantropickou činnost nebo gesta v oblasti vztahů s veřejností.

5. Budoucí strategie pro vytvoření evropského etického trhu

5.1. Za účelem vytvoření evropského etického trhu bylo navrženo několik strategií. Plán začíná měřením příspěvku společností ke společnému blahu a sblížením s evropským nefinančním výkaznictvím. Dalším krokem bude zavedení informací pro evropskou občanskou společnost ohledně výkonu společností prostřednictvím vytvoření etických značek. Při tvorbě politik budou společnosti, které více přispívají ke společnému blahu, uznány pomocí etického zadávání veřejných zakázek a politik zaměřených na vytváření etického vnitřního a mezinárodního trhu. Politiky v oblasti podnikání, spotřeby a bankovníctví budou rovněž sladěny se zásadami společného blaha. Toho všeho bude dosaženo bez zvýšení administrativní zátěže a za použití tržních mechanismů.

5.2. **Příspěvek společností ke společnému blahu bude měřen pomocí vyplňování rozvahy společného blaha.** Tato rozvaha poměří nefinanční část úspěchu určité společnosti: její etický úspěch a přínos ke společnému blahu. Současná verze rozvahy měří nejdůležitější ústavní hodnoty: důstojnost, solidaritu, udržitelnost, spravedlnost a demokratickou účast – etický výkon ve vztahu ke všem kontaktním skupinám.

5.3. Za účelem přesažení tradiční sociální odpovědnosti podniků hnutí ekonomiky pro společné blaho navrhuje, aby rozvaha splňovala osm „metakritérií“ – měla by být: 1. všeobecně platná, 2. měřitelná v neutrálních bodech, 3. srovnatelná mezi jednotlivými společnostmi, 4. pochopitelná pro zúčastněné strany, 5. veřejná, 6. podrobována vnějšímu auditu, 7. povinná, 8. právně závazná: čím lepší výsledky, tím nižší daně, celní sazby, úroky atd., čímž by bylo dodrženo heslo „*eticky na cestě za úspěchem*“.

5.4. V rámci hnutí ekonomiky pro společné blaho vypracovalo více než 200 malých a středních podniků rozvahu společného blaha až do závěrečné fáze: vzájemného hodnocení nebo vnějšího auditu. Přechod k povinné rozvaze by mohl být postupný. EU nedávno přijala první krok v podobě směrnice o uvádění nefinančních informací. Druhým krokem by mohlo být začlenění norem, které splňují všechna výše uvedená metakritéria, do této směrnice, a zajištění právních výhod v závislosti na výsledcích. Zbývající normy by následně mohly být sloučeny do jedné, jež by byla nefinanční částí povinné rozvahy společností. „Univerzální“ (finanční a nefinanční) rozvaha by se stala povolením pro vstup na budoucí společný etický trh.

5.5. **Etické značky.** Ekonomika pro společné blaho zastává názor, že informace o etickém chování by měly být uváděny na všech výrobcích nabízených na evropském společném trhu, a to prostřednictvím společných etických značek stanovujících příspěvek dané společnosti ke společnému blahu. Značky by mohly vizuálně hodnotit výsledky rozvahy společného blaha, například pomocí pěti různých barev. Po načtení kódu QR by spotřebitelé mohli vidět podrobnou rozvahu.

(7) KOM(2011) 681 v konečném znění.

5.6. **Etické zadávání veřejných zakázek.** Při zadávání veřejných zakázek by mohly být upřednostněny organizace, které ve své rozvaze společného blaha prokážou největší přínos pro toto společné blaho. Skrze přijetí kritérií spojených s přínosem pro společné blaho a kvalitou sociální a ekologické stopy stanovené ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU⁽⁸⁾ a provedení odpovídající sociální doložky může zadávání veřejných zakázek v Evropě sloužit jako hnací síla pro uskutečňování evropského etického trhu.

5.7. **Etický vnitřní obchod.** Byl by podpořen volný vnitřní obchod v organizacích, které ve své rozvaze společného blaha prokážou největší přínos pro toto společné blaho. Bylo by usnadněno volné uvádění na trh a volný pohyb výrobků a služeb těch evropských společností, které by prokázaly dodržování minimálních etických norem v rámci evropského etického trhu. Dále by byl usnadněn dovoz výrobků, investice a poskytování služeb ze strany společností ze třetích zemí, které také prokážou splnění těchto minimálních etických norem v rámci evropského etického trhu. To by zajistilo, že dovozní celní kvóty a daňové politiky týkající se vnitřního obchodu a dovozu budou vypracovány v souladu s etickým chováním společností.

5.8. **Etický zahraniční obchod.** Etické chování a přínos pro společné blaho musí být vizitkou evropské ekonomiky – jinými slovy, „značkou Evropa“. Evropské podniky musí jakožto vyslanci evropské společnosti, kultury a hodnot zajistit, že jednájí eticky, a prokázat to prostřednictvím rozvahy. Politiky Evropské unie na podporu zahraničního obchodu (programy podpory zahraničního obchodu, etické standardy v oblasti obchodních pravidel atd.) by proto měly podporovat především společnosti, které prokážou největší přínos pro společné blaho.

5.9. **Podnikatelé pro společné blaho.** Podpora podnikání je zásadní pro zajištění ekonomické udržitelnosti Evropské unie. Podobně sociální inovace musí být ze své podstaty zaměřeny na zajišťování výrobků a služeb, jež přispívají ke společnému blahu společnosti. Z toho důvodu by politiky prosazující podnikání na evropském etickém trhu podpořily začínající podniky a odbornou přípravu pro podnikatele na základě hodnot lidské důstojnosti, solidarity, ekologické udržitelnosti, sociální spravedlnosti a demokratické účasti. Ve všech městech (pro společné blaho) by mohla být zřízena podnikatelská centra pro společné blaho, jež by vytvářely podniky, které buď od počátku uplatňují rozvahu, nebo byly zřízeny jako „podniky pro společné blaho“.

5.10. **Spotřebitelé a posílení etické spotřeby.** Úspěch evropského etického trhu bude záviset na poptávce evropských spotřebitelů po výrobcích a službách, které přispívají ke společnému blahu, přičemž bude třeba navrhnout a podporovat strategie a programy na zvýšení etické spotřeby. Tyto programy by přinášely informace o povaze evropského etického trhu prostřednictvím vzdělávání a informačních a propagačních kampaní. Dvojití opatření v podobě rozvahy společného blaha a značek by poskytlo ideální nástroje pro dosažení tohoto cíle.

5.11. **Etické banky a rozšíření basilejských dohod, včetně kritérií etické kvality v bankovní regulaci.** Od počátku finanční krize v roce 2008 a v důsledku nepříznivých událostí v bankovní a finanční oblasti evropská veřejnost postupně ztrácí důvěru nejen v bankovní systém, ale také ve vnitrostátní a evropské regulační orgány. Tento stav představuje významné riziko pro ekonomickou stabilitu eurozóny.

5.11.1. V důsledku toho je nezbytné zlepšit etické standardy ve finančním sektoru a současně zvýšit rozmanitost finančního ekosystému posílením sítí etických bank po celé EU (družstva, spořitelny, nové etické banky), jež přispívají ke společnému blahu. To může pomoci podpořit bankovnictví v Evropě, které a) bude provádět pouze základní služby (spoření, platby, úvěry), b) nebude vyplácet podíly na zisku nebo jen v omezené míře, c) u každého požadovaného úvěru provede audit z hlediska společného blaha. Posouzení etické úvěrové schopnosti tohoto typu by představovalo rozšíření basilejských dohod o etická kritéria. Poměrovalo by etickou přidanou hodnotu, kterou by přinesla daná investice.

⁽⁸⁾ Úř. věst. L 94, 28.3.2014, s. 65.

5.11.2. Na vývoji výchozího prototypu takovéto kontroly společného blaha v současné době pracuje projekt týkající se „banky pro společné blaho“ v Rakousku. Podmínky úvěru by mohly být přizpůsobeny výsledku tohoto posouzení. Finanční trh by se tak stal nástrojem udržitelného sociálního a ekologického rozvoje.

5.12. **„(Regionální) akciový trh pro společné blaho“.** Všechny etické banky usilující o společné blaho by společně mohly vytvořit regionální akciový trh pro společné blaho, který by přijímal žádosti o úvěr, jež splnily kritéria etické kontroly, ale nikoli finanční solventnosti. Tyto akciové trhy by na rozdíl od svých běžných protějšků nebyly fórem pro vyjednávání podílů společnosti nebo získávání finančních výnosů – tyto prvky by nebyly důvodem, proč investovat do určité společnosti. Přínos pro finančního investora by ležel jinde, např.: ve smyslu, užitku a etice (tzv. „trojitý horizont“). Evropští občané a společnosti by tak měli příležitost provádět etické investice odrážející hodnoty ústav členských států a vlastních Smluv Evropské unie.

V Bruselu dne 17. září 2015.

Předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE
